

Comit'ia Redactorului

Cancelari'a Redactiunii

in
Strat'a fragatorului [Lé-
vésantona], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articolii tramiei si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune.

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre siese lune . . . 16 „
Pre anulu intregu . . . 12 „

Pentru Roman'ia :

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei a
„ 6 lune 16 „ = 16 „
„ 3 — 8 „ = 8 „

Pentru insertiuni :

10 or. de linia, si 30 or. taos'a tim-
brale pentru fiesco-care publica-
tiune separatu. In loculu deschis
20 or. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 2./14. dec., 1872.

Affacerile politice interne, si mai vertosu cri-
sea, care s'a fostu ivitu si in sinulu ministeriului
ung. in dillele abie trecute ne-a silitu a ne ocupá
de ea pote mai multu decâtu ar' fi meritatu. Si
astfelu amu perdutu d'in vedere, de-si numai pen-
tru unu momentu, unu alta crise, a supr'a carei-a
sunt atintite privirile intregului universu. Acesta
crise grassedia acum de mai multu tempu in adu-
narea nationale d'in Versallia. Odata se parú a se
fi resoltu; inse, pentru ca acea aparintia se nu
ne insiele mai pre urma, inca d'atunci'a amu ob-
servatu, ca crisea d'in Versallia s'a delaturatu
prin una victoria momentana a replecaniloru
conservativi si radicali, inse numai pentru ca ea
se incepa de nou si cu mai mare vehementia. Si
observarea nostra a fostu la locu, ca-ce pucine
dille dupa aceea, s'a doveditu, ca monarcistii coalisati,
adeca contrarii guvernului republicanu au fostu
era-si in majoritate; intre cei 30 de membri ai
comisiunii au reesitu 19 monarcisti, aproape doue
partii d'in trei. Thiers si republicanii ajunsera as-
telu de nou intr'o pusetiune nu numai neplacuta,
ci critica in intielessulu strictu allu cuventului.
Ministeriulu lui Thiers si-a cerutu demisiunea in
urm'a acestui incidentu si Thiers a primitu-o, inse
numai dupa-ce s'a pusu in ore-care intielegere pre de o
parte cu monarcistii preste totu, era pre de alt'a
cu membrii comisiunii pentru revisiunea constitu-
tiunii. Astfelu Thiers a intreprinsu una schimbare
a cabinetului, prin carea a creditu se satisfacá
totoruru partiteloru conservative, d'in adunarea na-
tionale, era pre de alta parte a speratu a casciga
pentru sine si ministeriulu seu pre acei membri
ai camerei, cari n'au de scopu nimicirea guvernu-
lui republicanu. Noulu cabinetu allu lui Thiers n'a
facutu impressiune nici rea, dar' nici prea-buna.
Aprope fia-care diurnalu francesu vorbesce despre
elu in tonu mai multu satisfactoriu, decâtu ir-
ritatu, numai ca numirile ce i se dau sunt forte
varie; unele foi lu numescu ministeriu de transi-
tiune, alte de amortisatiune, de deceptiune, si et'
altele ministeriu de annulu nou.

Contrarii presiedintei republicei paru totu-
si a fi ajunsu la convictiunea, ca dieu nu este
bine a continua cu tenacitate lupt'a pentru care
sunt ingagiat; consternatiunea ce domnesce in
tota Franci'a, petitiunile ce navalescu cu redicat'a
in cancelari'a presiedintei pentru disolvarea adu-
narii nationale, atitudinea si tactic'a lui Thiers i-au
facutu a intielege, ca periculu ce-lu provoca este
mare, si niminea nu li sta bunu, ca nu ei voru fi
cei d'antái, cari voru cadé in absulu ce voiescu a
pregati altoru-a. Pentru aceea ei au aflu de con-
sultu a mai slabu d'in pertinacitate si a inchia,
daca nu pace formale, cellu pucinu armistitiu.

Comisiunii pentru revisiunea constitutiunii i s'a
presentatu d'in partea stangei si a centrului
stangu urmatoriulu proiectu: Considerandu, ca
situatiunea actuala nu pote se mai duredie, consi-
derandu, ca Franci'a are necessitate de unu gu-
vernu regulatu, care se o liniscesca a supra viito-
riulu ei; considerandu in fine, ca republic'a, care
este guvernulu legalu allu Franciei, are trebuintia
de acelle institutiuni, cari in tote statele libere
reguledia actiunea poteriloru esocutive, propunemu
comisiunii alese in 5. decemvre urmatoriulu pro-
iectu ca emendamentu: Comisiunea, care este in-
sarcinata a presentá adunarii nationale unu pro-
iectu, care se reguledie atributiunile guvernului
si conditiunile responsabilitatii ministriloru, si va
indrepta atentiunea a supra urmatoriiloru principie:
1. Prelungirea poterii presiedintei pre patru
anni; 2. infintiarea unni postu de vice-presiedinte
interimalu pentru casulu candu potera esocutiva
ar deveni in vacantia si pana ce acesta vacantia
se va delaturá, 3. reinvoirea partiale a adunarii
nationale; 4. crearea unei a doua camere; 5. res-
ponsabilitatea ministeriale si regularea referintiloru
intre potera esocutiva si camere. — Intre cei ce
au subsemnatu acestu proiectu se afla si Iuliu
Favre, Picard, Casimiru Perier, generalulu Chanzy,
Laboulaye si admiralulu Jaures.

Dupa una versiune comisiunea de 30 ar fi
aplecata a intrá in scrutarea totoruru cestiuiloru
constitutionale sulate in tempu mai recentu si
instrate in proiectulu republicaniloru; alta versiune
vre inse a sci, ca comisiunea ar fi decisu dejá,
spre a pune stavelu in discutiu pentru disolvarea
adunarii nationale, a euunciá prin una resolutiune,
ca camera nu se va disolve inainte de prima
ianuariu 1874. In siedinti'a de la 11. dec. inse
Gaslonde a propusu, ca adunarea nationale se nu se
disolve inainte de eliberarea territoriului francesu
de ocupatiunea germana. Lambert-St.-Croix si
Gambetta au fostu inse de parere, ca adu-
narea nationale se puna la ordenea dillei pre sie-
dinti'a de sambeta (13 dec.) desbaterea petitiuni-
loru relative la disolvarea camerei, ceea ce s'a si
intemplatu.

Thiers dechiará prin una scrisore, ca primesce
invitatiunea d'a se infacisá in midiloculu comisi-
unii de 30. spre a face incercarea ultima de in-
tielegere. In acesta scrisore Thiers dice apoi intre
altele, ca elu vre a atrage atentiunea adunarii na-
tionale a supra a celloru obiecte, de cari sunt cu-
prinsse totespiritele; elu nu va formulá proiectu de
lege despre revisiunea constitutiunii pana nu va
vedé resultatulu chiarificatiuniloru reciproce. Co-
misiunea da 30 a decisu, ca inainte de tote se va
ocupá cu atributiunile sistemului actualu de gu-
vernare si cu responsabilitatea ministriloru.

Situatiunea in Franci'a este deci, precum se
vede, si critica si confusa, sperámu inse, ca geni-
ulu Franciei si intieptiunea barbariloru d'in frun-
tea republicei nu voru lasá se triumfedie inimicii
acestei mare natiuni, cari se bucura de aceste in-
curcature si cu emfasa profetica vinu a esclamá,
ca rassele romanice mergu spre decadintia. Viito-
riulu cellu mai de aproape ni va areta, daca crisea
se va resolve in favorulu Franciei seu a inimiciloru
ei interni si esterni.

In legatura cu cele premisse inregistrámu aici
la capetu urmatori'a episodica picanta ce a avú locu
in conversatiunea mai recenta lui Thiers cu ducele
d'Audiffret: „Vediutu-ai Dta” — intrebá Thiers
pre duce — „cum se cobora papagiulu de pre ar-
bore josu?” „Nu” respunse ducele surprinsu. —
„Voiu deci se-ti spunu, Papagiulu candu vre se
se cobore de pre arbore se tiene cu cioculu de
una creanga, et' cu priciorele nesuesce a se prinde
de alta creanga mai la vale. Dar' nici candu nu
scapa creanga ce o tiene cu cioculu pana ce nu
prinde bine pre cea lalta cu ghiarele. Cum poti
deci Dta pretindu, ca unu guvern se lucre alt-
mintrelea, candu elu sta intre mai multe partite,
pre cari trebuie se se proptesca pre rondu? I-ti
repetu: Intre amicii Dtaie si mine existu numai
uisce neintielegeri. Ddieu se me feresca d'a vorbi
reu despre d'insii; ei sunt omeni escelenti, inse
nu prea au esperintia?” — Acesta episodica repre-
sinta o icona fidela a situatiunii.

Ideea nationale si modern'a apostasia.

„La Confederazione Latina” publica unu ar-
ticlu de fondu sub titulu indicatu, d'in care pu-
nemu sub ochii lectoriloru „Federatiunea” urmato-
riele: „Cu libertatea Romei fu mantienutu viu
tradiionalulu focu sacru allu Dieesei Vest'a. Lon-
gobardii voira pentru folosulu loru unitatea Italiei,
cum voi Mahometu II. spre binele turciloru unita-
tea Asiei. Fu una fericire pentru noi, ca longo-
bardii — acesti vechi emti — nu unificara Ita-
li'a. A voitu s'o unifice ambitiosulu june Ladis-
lau de Napoli, nepotulu lui Carolu de Angiu;
acesta ambitiune o avú si Cesare Borgia. Acést'a
a incecatu-o modernulu gigante, Napoleonu I, si
Muratu, unu bravu soldatu si omu de mare ani-
ma prin urmare conceptulu unificatiunii italiene este
vechiu ca si Itali'a. Ounificara gigantii pamentului, ro-
manii o tienura unita gotii, voira a o uni longobardii,
Ladislau de Napoli si Muratu. Unitatea Italiei pen-
tru noi este conditiunea sine qua non a concep-
tului nationalu, dar nu e conceptulu nationalu.
Conceptulu nationalu pentru Italia este impe-

riulu latinu, cu centrulu in Rom'a. Napo-
leonu I. invingtoru in o suta de batalie contra
moderniloru barbari intielesse bine, ca fara Rom'a nu
e imperiu latinu. D'in Parisu dechiará
Rom'a a doua cetate imperiale, si daca nu a nu-
mitu-o leaganulu imperiului, causa fu ea se
nu vateme vanitatea parisianiloru. Napoleonu III.
intielesse mai bine decâtu marele-seu unchiu inalt-
mea ideei latine. In Rom'a ellu cumperá palatiulu
Cesariloru, unde voia se se incorone imperatore
allu romaniloru, si d'in acestu cugetu latinu si
romanu nascú opositiunea ce ne fece candu voira-
mu se intrámu in Rom'a. Cavour, marele omu, ui-
mi lumea cu cutediatorii-a-i politica latina.

Ellu aruncá manus'a nemtiului, ellu inaugura
in Europ'a delimitarea rasselor, elu nimici dom-
ni'a nemtiesca in Itali'a si afara, si merse se cer-
ce rass'a pana in fundulu Dunarei, intre roma-
ni, anticii legionarii ai Romei, si acolo puse
unu consulu, carele devotatu santului nume lati-
nu si-casciga simpatiele intregului populu románu,
care adi plange departarea sa. Marele omu fu stin-
su inainte de tempu si victoriele nemtiesci au
reinnoitu predominiuulu germanu; lui Metternich
urmá Bismark; lui Franciscu Iosifu, imperato-
rele Gullelmu; Germani'a e domni'a lumii: Armi-
niu si Luteru, noii diei se suira pre altarele
Europei.

Cu Rom'a ocupata de italieni suntemu la
ocupatiunea materiale a Romei; Rom'a morale e
immormentata. Ea accepta reinviuarea sa: as-
cepta pre noulu Cavour, ca se o vechiame la
vietia. Asta di ea e supusa lui Sella, ministru cu
mare minte, dar' seracu de anima, ministru
nemtiescu. Amu voi ca Sella se se convertesca;
pentru ca se pota servi conceptului nationalu nu
ajunge mintea, ci trebuie o anima educata nu in
Bavari'a, ci in marile traditiuni alle patrie, in
Rom'a si in Itali'a.”

(Despre investiamentu.) Cea mai mare parte a scoloruru
de modilocu d'in tierra nu corespundu pre deplinu chiamarii
loru, nu ajungu neci scopulu, care, dupa organizatiunea loru,
sunt chiamate alu ajunge, mai alessu in limbele clasice.

Caus'a principala a acestui reu este d'a se cautá in
metod'a instructiunii, care de locu nu este correcta si nu co-
respunde cerintiloru metodice. Professorii de la scolele de
medilocu, pana acum'a, pre cum se scie, d'in lips'a semina-
riiloru, n'au fostu in stare se incepa cariera loru de pro-
fessori, provediuti cu cunoscientiele metodico-teoretice neces-
arie si cu pedagogi'a practeca. Lips'a acestoru factori pre
insemnati, au potutu-o accoperi numai prin activitate practe-
ca indelungata pre campulu investiamentului si prin esperi-
mentári diverse, ce, fiesce s'a potutu intempla numai dupa
unu tempu mai indelungatu, si astfelu acest'a spre vederata
dauna a investiamentului.

Seminariile, nesmintitu, voru stirpi aceste rele, inse si
pana atunci trebuie se ne ingrigimu de mediloco, cari se
impuciedie dauna' catu si pote. Medilococele cele mai apte,
fara indoiala, sunt Conferintiele metodice
si reuniunile invetiariloru.

Miuistrulu de instructiune publica, Tréfort, a trassu atentiu-
nea prodiretoriloru asupra urmatoriiloru: 1. Prodiretorii, in ca-
letori'a loru peinspectionare se si-tena de prima detorintia, a tiené
cortierintie metodice cu professorii si a trage atentiunea docen-
tiloru a supra metodei loru de pana acum insuficiente si
neducutorie la scopu, aretandu-li totu-odata adeverat'a ma-
nuare a materialului de instructiune.

2. Se indemne professorii la tienerea de conferintie la
inceputulu fia carei lune, a caroru obiectu principale, pre de
o parte, se fia dietermurea detaiata a pensumului profes-
soriloru, pre de alta parte, consultarea a supra metodei de
instruere.

Protocolulu acestoru conferintie este d'a se tramite
ministrulu de culte, celu multa pana in 20 a lunei res-
pective.

Ministrulu a aflu cu scopu, a atrage atentiunea pro-
fessoriloru si a supra instructiuniloru d'in appendicele „pro-
iectului de organizatiune”. Thunianu, in care observatiunile
despre tratarea metodica a obiectiloru singuratece, prelucrate
de specialisti de paimu rangu, sunt de pretiu insemnatu,
astfelu in catu la ori care planu de instruere, seu organiza-

tiune a trebiloru scolare, sierbescu de materialu metodicu neincungiuratu.

Cestiunea israelitica in Romani'a.

Unu telegramu recinte annuncia unu congressu tienutu de câtra israeliti la Brussell'a pentru ca se obtiena drepturi civili (euventu forte elasticu) in Romani'a, la ce s'ar' oppune cu barbatia romanii, conscii cum sunt, că sub formul'a de drepturi civili se ascunde preponderanti'a si dominatiunea straina. Nu trebuie să confundăm diluviulu jidovescu versatu in Romani'a, cu evreii nostri d'in Itali'a Franci'a, Angli'a si Beigi'a. Evreii nostri europeni civilisati traiescu intre noi si nu mai pucinu de câtu alti cetateni se distingu prin amorul de patria, carei-a câte odatai facu insemnate servitii, ocupandu porturi de frunte in administratiunea civile si in ostire. Diversi cu totulu sunt asiaticii de religiune israelita, care se versara in Romani'a. O parte d'in ei alungati d'in fundulu Russei atragu in Romani'a o moderna versare de barbari, ce erupu contra acestei tierre si contra laborioseloru populatiuni romane; si aceste orde asiatiche devenira instrumentu misterioseloru mine nemtiesci. Trebuie să despartim civilizatiunea de barbaria, pre cetatiani nostri de religiune iudaica de câtra israeliti ce de la Donu cadiura asupra Romaniei. Asta confusiune a celoru done ramuri, un'a civilisata, alt'a barbara, acoperi ochii guvernelor si ai pressei. Detorinti'a acestei-a e ca să faca lumina in midiloculu intunerecului, mai alessu daca e intunerecu procuratu cu intentiune si spre daun'a independenței unui poporu generos si neferice.

In istori'a vechia fû o lupta numita sociale, italiani se miscau contra Romei pentru ca să obtiena drepturile civili. Lupt'a fû lunga, perfinăce, varia si in urma romanii si italiani devenira socii si egali in drepturi. Nici una lupta n'a fostu mai justa de câtu asta.

Italiani ajutara cu avere si fortia Rom'a ca să ajunga la acea marire minunata, la care se innaltia, prin urmare eră justu ca italiani, soci in batalie si in periculi cu romanii, să convida drepturile cu acesti'a. Dar' jidovii cu respectu la Romani'a se afla intr'o pozițiune cu totulu oppusa. Cum se estindi drepturile constitutiunali la evrei ca si la romani, candu cei-a nu contribuira prin nimica la redicarea edificiului, unității si independenței tierrei, ci d'in contra ajuta a o ruină in privinti'a economica? Si cum nu trebuie romanulu, care dede avere si sange pentru tierra sa, să se apere de straini, cari cea mai mare parte provinu d'in departatele confine russesci, adese ori cu costume barbare, ce să portau in evulu mediu; si una parte fără arte si cultura, innaintandu acolo unde descôpta mai multa ingrigire, in sate, specula că să incele pe sateni, pana candu câte-odata si-iô pedeps'a unei avidități nesaturate? Unu simburu de siese sute mii de straini, cari ca nesce locuste s'arunca asupra Romaniei, facundu-se instrumentu allu poteriloru vecine, trebuie să fia primitu orbesce de câtra tierreni si chiamatu a participă la dreptulu publicu allu Romaniloru?

Pretins'a cestiune evreăca e unu midilocu ca s'ajunga la unu scopu, si stamp'a [press'a] venale si ignorante să servece a pregati animele ca să assiste reci la totu ce-i va placé lui Bismark să faca pentru acea tierra, ce descrisera, si cêrca a o descrie cu colori negre: hinc spargere voces in vulgum ambiguas. O atare conduita s'a tienutu cu ocasiunea ultimului incidinte, care retoricaminte voiescu să-lu numesca: persecutiunea israelitiloru. Cătu n'a streputatu stamp'a venale pentru acelle carneficine (macelariri)? si cum se silira să represinte in Europ'a pe Romani mai reu ca pe nisce vandali, ginte d'in evulu mediu, o turma de otata noiloru Dantoni si noiloru Marati! Eră să se prapadesca lumea. Si totu-si pretins'a tragedia s'a tradusu intr'o comedia de reu gustu. Unu jurnalul romanu reproduce trei telegrame a unui jurnalul Lemtiescu, cari areta fin'a reutate intru a profită de cea mai mica impregiurare ca să esagere fapte neinsemnate si să escite opiniunea publica in contra Romaniei. Primulu e unu telegramu din 4 ianuaru 1871 astfelu conceputu: „Patru dieci mii de evrei fure ucisi in Romani'a“ Alta telegramu din 5: „nu 40,000 ci 4000 fure evreii ucisi;“ si ultimulu telegramu din 6 ianuaru: „e adeveratu că s'a versatu sange, dar... judeulu Moise Zwiebel s'a batutu cu Romanulu Nicolae Bucuru si s'a uranitu amendoi.“ Aci potemu esclama: parturient montes, nascetur ridiculus mus. Intr'aceea asomeni esageratiuni sunt prè recercate de câtra press'a vandata si date de câtra israeliti d'in Romani'a pressei straine si agintiloru straini, fia ca să seduca opiniunea publica, fia ca să usiore realisarea scopului loru de a se face domni ai acellui territoriu. Si pentru ca să faca larma in Europ'a mergu pana a provocă pe poporulu romanu in besericele sale. Incepu a se batte in locuri, unde romanii s'eu sunt egali, s'eu sunt mai pucini la numeru, si totu-si se numescu persecutati! Astfelu totulu s'a esageratu. Evreii provocatori se numira provocati, atacatorii atacati, si d'in vii se fecera morti in intiellesu oppusu cu acellu-a ce fû cantatu de poetulu:

„Sermanelulu, nu observasse,
Se credea viu si eră mortu.“

Intr'aceea judanulu Goldschmied, innainte de ce agintii

consulari-anglesi ar' fi facutu vre-unu raportu, ori innainte de ce ministrulu affaceriloru esterne alu Romaniei ar' fi assecuratu că neci unulu n'a moritu, sare la tribunulu parlamentulu anglisu si intona o dies irae contra Romaniei si se lamenta ca unu allu doilea Ieremia pentru nefericitele si multele victime si toti sunt gal'a să applaude, stigmatise die pe barbarii romani, si foile anglese, interpreti ai misiunei umanitarie a pressei, vorbescu si striga in lumea larga. A trecutu timpulu, in care usurariulu eră asemenatu unui hotiu dupa cuvintele severulu Catone, cari sunau: majores nostros sic habuerunt et ita in legibus posiverunt, furem dupli condemnari, foeneratorem quadrupli: quanto pejorem civem existimavit foeneratorem, quam furem, hic licet existimari. Intr'unu timpu evreii se numiau usurari, si ca atari erau reu veduti pretotindeni; adi mai multu de câtu evreii sunt populii crestini; s'eu numiti crestini. Mai multu decătu ori care altu poporu ar' trebui să taca angliesi, daca si-intorcu privirile la trecutul lor, maculatu mai reu decătu alu altoru popuri cu macelariri judaice. Ric-cardu, anima de Leu, cu occasiunea incoronării sale la Westminster cunoscundu terribil'a ura poporale contra jidaniloru, oprî pe acesti-a d'a intreveni la functiunea religiosa a incoronatiunei sale. Căti-va judei nefericiti impinsi de curiositate, amestecati cu multimea au intrevenitu si poporulu numai in celle din urma i-a descoperitu. Inutile a mai spune că acei pucini cadiuru preda furiei poporului; si strigatulu de sange, de ucidere, de resbunare ca si fulgerulu sborâ prin cetățile principali alle Angliei. In istoria nu resună nici odata vespu mai infricosiatu: mii de judani fure ucisi, negotia, palatiuri, totu ce appartienea evreiloru, fû aprinsu, arsu, imprasciatu in ventu. Orribili dille! Cinci mii de evrei asediati de câtra poporu intr'unu castellu aproape de Iorek ucissera mai antăiu copiii si muerile, dup'aceea se junghia a unii pre alii pentru ca să nu cade vii in manile poporului infuriatu. Riccardu in acea di planse una urita pagina a remnului seu aventuros. Parlamentulu anglisu facea mai bine să deplanga acelle dille alle s. Bartolomeului anglisu, de câtu batai'a intre unu judanu si unu romanu. In Angli'a cadiura cinci mii evrei, ca să nu mai amintim de alte macelariri judane, in Romani'a nici unu judanu n'a fostu maltratatu. Ar' si bine ca să privim la trecutul nostru innainte de a acusă pre unu poporu, s'eu mai bine se constatam autenticitatea acusărilor. Noi ne acceptăm in fia care dî la alte calumnie contra Romaniei. Intr'o di organele oficiose alle Nordului scrissera: se escara desordini la Varsavia; pucinu dup'aceea semnalara: ordinea domnesce la Varsavia. Ne tememu forte că nemtii voiescu să straplănte acestu nordicu regnu allu o ordinei de la Varsavia la Bucuresci, dupa ce assurdira Europ'a cu uciderea a 40000 de evrei in Romani'a, redusa dupa acea la cifra de doi gladiatori, unu evreu strengariu si unu romanu. Si apoi să mai credemu pressei si strigateloru parlamentari!

Camere'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 10. dec., 1872.

Presiedintele Bittó deschide siedinti'a la 10^{1/2} ore d'in di. Processulu verbalu d'in sied. precedentu se verifica, er' petitiunile incurse se trecu la comisiunea petitiunaria. Alessandru Buda adressedia ministrulu de finiance urmatori'a interpellatiune: Are ministrulu cuoscintia, că erariulu a omisu una ordinatiune, prin carea lucratoriloru d'iu coloni'a de la minele de Capnicu li se detrage beneficiulu care l'au folositu de seculi intregi, si in urm'a carui-a erariulu avea d'a li da bucatele necesarie pentru ăsegintiele loru cu unu pretiu stipulatu? Daca da, apoi are de cugetu dlu ministru a esecutá acesta ordinatiune? Si daca voiesce a o esecutá, apoi ic dlu ministru a supr'a sa respunsabilitatea pentru consecintie acestei procederi?

Oratorele observa in fine, spre a reversá ore-care lumina a supra acestoru consecintie, că lucratorii amenintati si periclitati prin acesta ordinatiune s'aru fi dechiaratu seriosu intru acele, că ei parasescu coloni'a indata ce se va esecutá ordinatiunea din cestiune.

Iuliu Schwarez inca interpedia pre ministrulu pentru instructiunea publica in affacerea unoru differentie ce s'a escatu intre comunitatea catolica de Szulok si intre invetiatoriulu seu.

Ambele interpellatiuni se presenta in scrisu ministriloru respectivi.

Br. Fridericu Podmaniczky presenta camerei duce proiecte de legi, unulu despre stergerea cautiunei pentru diurnale, altulu pentru modificarea §§. 395 si 399 ai art. de lege 44 d'in 1868.

Ministrulu de justitia Paule rsspundiendu la una interpellatiune a lui Lud. Papp relativa la alegerea de deputatu in Covasna (Transilvani'a), intre altele dice; Tota lumea are conosciuntia, că la alegerea de la Covasna s'au intemplatu n'a numai vulnerari, ci si omoruri. Urditorii fure detienuti si in urm'a investigatiuni s'a aflatu, că d'insii sunt accusati nu numai pentru contarbarea linisei publice, ci si pentru crim'a de rescola. In privinti'a delictului primu a fostu competentu tribunalulu d'in Tergulu-Maresiului, era in privinti'a crimei a dou'a este competentu tribunalulu d'in Kezdi-Osiorheiu.

Interpellantele Papp ar' avé, dice, multe de obser van la faptele ce dlu ministru le-a reimprospetatu, inse de-ocam-data se multumescu cu atăta, că individii detienuti si-au aflatu in fine tribunalulu competentu, si spera, că judii nu voru fi partiali la aducerea judecătii.

Camere'a trece apoi la ordenea dillei si dupa altele continua desbaterea speciale a supra proiectulu de lege despre colonisti si respective continua desbaterea a supr'a paragrafulu 5.

Iosifu Justh nu-si pote imagini comunitate fără possessiune estravillana, pentru acea elu va votá, ca colonistiloru să li se lase una parte a possessiunei estravillane si ca alineea a doua d'in §. 5. se sterga.

La acestu paragrafu vorbescu inca mai multi oratori, parte pro, parte contra testulu d'in proiectu, in fine inse se pune la votu si, dupa ce Szentimrey si-retrage emendamentulu seu, alineea prima a §-lui 5 se accepta in sensulu testulu comisiunii centrale, er' alineea a doua se sterge, in sensulu votulu separatu. — Paragrafi ulteriori pana la 13 incl. inca se accepta in sensulu testulu comisiunii centrale.

Siedinti'a se redica la 2 ore.

Pest'a, 12. dec. 1872.

Carnevalulu se spropria si d'impreuna cu elu pretrezerile de érna, ballurile, s'eu, dupa cum le numescu unii, valorile (grigele.) Si cesti-a au dreptu, pentru că ballu estu atătu-a câtu valulu, dupa ori si care intiellesu, adeca pentru aceia, pentru cari este valu. Inse se lassamu acésta, ea este treb'a respectiviloru. Acum, mai innainte, avemu grige de ballu, mai apoi ne vomu impacá cum-va si cu valulu, dupa cum va fi.

Tenerimea, mai pretotindenea, a inceputu a sé consultá despre arangiarea astorielu de petreteri. Asemenea si junimea romana de la universitate a de aici.

In 8 dec. se tiend prim'a adunare in localitățile societate de lectura „Petru Maioru“, in care se decisa a alege unu comitetu de 7 membri si a inerece tote affacerile balului arangiandu comitetulu alessu, care, la momente extraordinarie si la presentarea raciotiunulu, este indetoratu a convocá tenerimea la consultare.

Membrii alesi ai acestui comitetu sunt D. D. Gavriala Mihalyi, I. Becineaaga, G. Vuni'a, Nedelcu, I. Rosiu, P. Erdeli si Petru Truti'a.

La destinarea venitulu curatu (care, dupa imbucnatoriile esperintie d'in anii trecuti, se spera, că nu va lipsi neci in estu annu) s'au ivitu pareri differite, cari de cari mai nobile, si satularie; unii destinau venitulu pentru academi'a romana de drepturi, alii pentru academia si teatru, éra alii pentru academi'a si societatea „P. M.“ etc.

In fine, dupa o consultare indelungata fratiesca, considerendu pre de o parte grelele impregiurari, intre cari se pote sustiené o societate de lectura romana, asie dicundu aproape izolata de Romaniamea, pre de alta parte, prè pucinele si neinsemnatele isvore de venituri ale societății de lectura de aici; si considerandu, că sirguincios'a junime studiosa de aici, câtu suffere din lips'a unei bibliotece si a altoru nutremente sanetose pentru anima si spiretu, Adunarea decisse, că venitulu curatu de la balulu romanu, să sa adanga fondulu societății de lectura romana „Petru Maioru.“

Balurile romane d'in Pest'a, chiaru si dupa manifestatiunile strainiloru, cari luau parte la acele petreteri, au fostu unele d'intre cele mai splendide si animate petreteri. Si avemu ferma credintia, că si balulu d'in estu anu, in nimicu nu va stá inderotrulu celoru d'in anii trecuti; numai spriginulu betraniloru să nu lipsesca, si atunci jun'a garda inca va fi la loculu ei.

Valeriu.

Una corespondentia d'in Berolinu.

Domnule redatoru!

Nepartialitatea si callea cea drépta ce urmédia foi'a ce redactati, m'a facutu să-mi ieau indrasnel'a să vi adressediu rendurile de mai josu estragg d'in vuete ce se stracora prin cercurile diplomatice a noiei capitale a tierrei nostre; ro-gandu-ve sé bine-voiti a le trece in stimabilulu jurnalulu ce redactati.

Primiti ve rogu etc. Berlinu, etc.

Scomote sinestre

In cercurile diplomatice alle Berolinului, allerga scomote sinistre asupra viitorului tierrei nostre; acum se da la lumina resultatulu intalnirii de la Gastein, alu incăerire principelui ereditariu allu Prusiei cu principele Humbert, allu visitei Imperatulu Franz Joseph la Berlin.

Aceste scomote nu sunt mai mici, de câtu că Romani'a va fi data Austriei, si acést'a se va face chiaru cu consemtimentulu Portii.

Să fia ore adeveratu s'eu possibile? Remane a studiá, a analisá totulu.

Germaniei i trebuie una indreptare de frontiera, Italiei assemenea, si acést'a cu bun'a intielegere a Austriei. Austro-Ungari'a s'eu mai bine disu Ungari'a, că-ci ea dicteaza asta-di in cabinetulu Habsburgiloru, primesce a cedá pârtilu

cerute de Germani'a si Itali'a, si in desdaunare va primi Romani'a; a cęsta cęstiune se va transi'a, fęra ca Occidentulu se dęca una vorba, fęra ca Russi'a se se pote pronunci'a.

Nu e de miratu, cęci in 1777 Turci'a cedę Bucovin'a in contr'a tractatorulu. in 1812 cedę Bassarabi'a, cum darę s'ar oppune cęndu ea se teme de recea vecinetate a nordului; apoi ęre nu-i mai politicu pentru ea de a cedę Statele de sub protectiunea ei de catu de a perde totulu? Chiaru provinciile pana in Balcani le-ar cedę ea, numai esistenti'a ei sę pota fi pentru eternitate asigurata in Europ'a, ceea ce nu va intardi'a a se indeplini, cęci Austri'a nu-i va permite a avę pęrtile (tiermurile) drepte alle Dumnarii.

Russi'a va fi nevoita a se supune fortiei, cęci emisarii germani si austriaci preparu min'a Poloniei, care i va da destulu de lucru, si apoi ea nu e nici de cum tare facia cu Germani'a-Austr'o-Itali'a; tacę-va ęre Franci'a? D'apoi ęre ea nu este pusa in esecu, slabita d'in ultim'a campanie, apoi intrigele interne: apoi intrandu in lupta, Tunisulu si Algeri'a se voru revoltę, grati'a abilitatii d-lui de Bismarck, si Engliter'a singura nu pęte face unu pasu in lupta, cęci si ea e slaba in intru.

Dara noi ce vomu face?

That ist the question! (acest'a e cęstiunea).

Noi vom cedę; cęci daca in timpu de 13 aani n'amu facutu nimicu, daca in acestu timpu candu ama organizatu cev-a; candu ama desorganizatu totu, apoi discordiile interne, pre langa acest'a nenumeratele fiintie asigurate la titluri si decoratii straine si ręu'a credintia ce domnesce alature cu abuzulu si delapidarea, sunt argumente destulu de tari a ne intari ihopiniunea nostra: N e a m u p e r d u t a, g r a t i ' a n ę e i n s i - n e.

Asta-di candu vedemu cę mai avemu timpu de a ne pregati, noi stęm cu manile inrucisiate, si nu ne gandimu nici de cum cę, pentru una natune una di de progresu seu regresu este unu anu, si una anu, unu seculu.

Aristocratii si junimea cultivata e corrupta, pre cea dauti'u nici nu o consideru ca parte d'in poporul romanu, cęci daca ar fi una-data Romanii cei adevirati, atunci ar sustienę poporul, precum lu sustiene in alte tiere de esemplu in Ungari'a.

Armat'a este neinstructa, cu done-dici sisteme de puse, tote miserabile, fara cai, fara tunuri (cęci acele cari sunt, una parte sunt bune d'in elle si trei pęrti sistemulu cellu mai vechiu si si neusitatu d'in lume.) fęra siefi, fęra oficeri.

Magistratii toti d'in tote pęrtile facu abuzurile celle mai spaimentatorie, bietulu poporu, (adeveratii Romanii) ignorantu, suffere si ignorantia'nici nu i permite a se gandi la tierra!

Noi ne facemu detori'a striganda, mortea e la marginea patului nostru! Fii Romani! „Poporul“

Responsu la articulu „afaceri scolastece.“

„Federatiunea“ aduse in Nrii. sei 110-112 unu articulu „afaceri scolestece“, autoriulu carui-a in lips'a unei ocupatiuni seriose si oneste se incęra a-si bate jocu de poporatiunea granitieresca d'in fostulu regimentu romanu I, de instituttele ei de cultura, de guvernamentulu de asta-di alu acestoru-a si de alte persoane particulare intru'unu modu, precum o pote face numai unu omu lipsitu si de celu d'in urma restu alu semtiului de omnia. Dupa elu granitieri preste totu sunt omeni ignoranti, Orlatienii neghiobi, habauci, decadiuti si scapetati, intieleginti'a granitieresca vila si servila, despoita de samtiementu natiunale, reprezentanti'a generala a granitieriloru fora conscientia de sine, umilita si ingagiata regimulu actualu, comitetulu administrativu brutalu prodomnitu de elotismu, presiedintele seu, Baronulu Ursu, catana de casarma, Petri un dascalu simplu, parochulu d'in Orlatu slabanogu, scurtu, de susu pana diosu si in tote laturile miserabilitate si decadintia, incętu daca assertiunile aceste aru fi adeverate, natune romana ar avę cauza a se imbracę in doliu si a deplange pierirea si pierderea a 50.000 de suffete granitieresce d'in fostulu regimentu romanu I.

Sengur'a mangaiare i-ar mai remanę, cęci d'in midioloculu acestei stricatiuni generali se inaltia maretia figura a barbatulu modelu de virtute, scientia si capacitate, a directoriulu de la scol'a d'in Orlatu, Ioanu Papiu d'in Ord'a „teologu absolutu eminentu“, „magistru de cantu in somnariulu archidieceसानु d'in Blasiu“, denumirea carui-a de directoriu si invetiatoriu in Orlatu fę „cea mai buna si mai carecta“, barbatu „zelosu“, carele „miscę acteront'a spre a deschide ochii orbilaru si a destupę urechiele surdiloru:“ Orlatieni, esamenele sale „stralucite“, „spresiune viua de patrunderea chiamarei,“ si in surtu tempu „reputatiunea scolei trecę prin scrierile Dlui Directoriu preste Carpati,“ et. et. Pote, cę Ddiu ar fi propeditu de multu Orlatulu si granitierimea, ca ordiunora pre Sodom'a si Gomor'a, de nu erę intre ei dreptulu si bunulu Papiu.

Cei ce au avutu pacienti'a a ceti cu atentiune articulu „afaceri scolastece“ pana in capetu, voru fi aflatu fara multa spargere de capu, cę, fia tramitatoriulu acelu articulu ori si cine, autoriulu seu urditoriulu seu nu pote fi, decętu inasus omulu laudelor. Papiu; cęci cine altulu sę scia asia

bine cęle intemplete intre elu, si numai intre elu si visitatoriile scolei sale; cine altulu sę scia cę scolarii sei se aflau pre atunci la cetitululu mechanicu; cine mai departe sę cunosca asi'a de-a-meruntulu circulariele comitetulu cętra invetiatoriile granitieresce, pana si charta presidiala cętra directorulu Papiu; cine sę aiba scire de toti numerii „Gazetei“ in cari au astu articlii scrisi de Papiu, si dealte multe amerrunte, cari numai elu le pote sci; in fine numai Papiu celu preocupatu si orbitu de laudele proprie au potulu sę lovęca chiaru si in acelu-a, pre care acum in strimtorarea sa se redęta d'in tote poterile, in — Blasiu; si lovitura este, si inca lovitura mare, candu sustiene, cę comune intregi, comune unite ar fi ajunsu la credintia, cę de la Blasiu nu li pote veni decętu — stricatiune.

Dar' sę nu se consternedie Blasiulu! Assertiunea acest'a e o apucatura tendentiosa, precum sunt tote assertiunile d'in articulu „afaceri scolastece,“ bine sciendu autoriulu, cę scopulu seu nu si-lu pote ajunge marturisindu, ci — dora — numai negandu, falsificandu si mistificandu adevurul; elu inse s'a folositu de aceste midiloce intr'o mesura si intr'unu modu, incętu omulu de omenia nu-i este permis a le trece cu vederea, si pentru aceea ceru indęginti'a onoratorulu cetitori, pentru cę in cele urmatorie se dau adevurul tributulu cuvenitu.

Nu aflu de lipsa, a respinge imputarea de ignorantia, ce li-se face granitieriloru; publiculu romanu cunosce virtuttele loru belice, scie si de frumosele fundatiuni, cari le facura, de-si seraci si lipsiti — spre scopuri scolarie, si cari in regimentulu romanu I ajungu sum'a de 327.700 fl, ęr' in regimentulu alu doile se urca la unu milionu si diemetat, monumente aceste, fora paręchie pre totu intensulu Romaniei si cę si cari ignorantia nu a redicatu si nu va redicę nici-odata nicaiurea.

Nici Orlatienii nu au lipsa de aperarea mea; vorbesca unu Laurianu, unu Cipariu si alti corifei d'in 1848, cari se mai afla inca in vietia si sci d'in eperintia, cę ce au facutu Orlatienii pentru caus'a natiunala in acelu anu epocalu, precand se aflau inca sub comand'a militaria, ęr' de atunci incoce, sub impregiurari mai favoritorie nu credu sę se fi habaucitu, si nu credu nici pentru aceea, cęci inasus Papiu i apostrofędia in unu articlu publicatu numai la 25 iuliu 1871 in „Gazet'a Transilvaniei“ Nr. 58 cu magulitariele cuvinte: „Frati granitieri!“

Asemene si „representanti'a generala“, constatatoria d'in 26 de deputatii alesi de poporatiunea granitieria, inca va sci si va respunde ea, cęci a cutezatu a primi „fara a se alterę“ statutele cu „modificatiunile si conditiunile cele mai umilitorie d'in partea statulu,“ a „intratu in interiorulu invetiamentulu, abrogandu tote dispositiunile consiliulu supremu archidieceसानु cu asi'a numitululu „Normativu“, carele e „adeveruta compilatiune a legi regesci de instructiune“, si a primitu intre obiectele de invetiamentu d'in deosebita consideratiune, predilectiune si ingagiamentu limb'a magiara si germana in scola,“ tote aceste fara a fi ascultatu mai antaiu pre scrietoriulu articulu.

Er' comitetulu administrativu are sę respundia de faptele sale singuru numai reprezentantiei generali, alu carei organu executativu este.

In fine Baronulu Ursu, presiedintele comitetulu, barbatulu, carele sci resemnę la odichn'a meritata cu totu dreptulu dupa unu sierbitiu indelungatu si onorificu si cu care se mandresce, si are dreptu sę se mandresca natiunę intrega, cęci

„Wenn die Rose selbst sich schmükt, schmükt sie auch den Garten.“

Baronulu Ursu, dicu, se va consolę de muscaturele viespelu uritu, cu dęs'a neamtulu: „Von einem solchen Menschen verunglimpft zu werden, ist eine Ehre.“

Me voiu ocupę inse mai in detaiu cu acea parte a articulu, carele se referesce mai multu seu mai pucinu la person'a mea. Voiu incepe cu fatalia visita de ls 21 noemvre 1781.

Cu o dę mai inainte me chiamę Dlu Baronu la sine, si dupa o conversatiune mai lunga mi propune a-lu insoci la visitarea scoleloru granitieresce, dęcandu-mi: „Comitetulu nostru si-a cam pusu in rondu afacerile cu administrarea fundulu scolastece; remane acum, cę sę-si indrepte atentiunea asupra scoleloru, cu a caroru reorganizare l'a insarcinatu reprezentanti'a gener. la a adunarea d'in 8 maiu a. c. Spre acestu scopu inse e neaperatu de lipsa, cę se le visitęm spre a ne potę face o icona despre starea loru actuala. Voiu se incepu cu scol'a d'in Orlatu, odata pentru cę e cea de antaiu intre scolele nostre granitieresce, apoi pentru cę ni este cea mai „scumpa“, constandu-ne pre anu c. 1500 fl. v. a., in fine e si un'a d'intre cele mai apropę.“

Acceptai propunerea cu atętu mai vertosu, cu cętu inea in Dev'a, unde nededatu cu clim'a de acolo me cuprinse pre mine si pre intręga mea familia frigurile intre unu gradu inspaimantatoriu, mi-se propune d'in partea fisiculu comitatensu de urgentia schimbarea aerulu.

A dou'a di la or'a 1 dupa amędia-di plecaręm ambii cętra Orlatu. Nu potu spune, ce cugete avui, ce semtiementu me cuprinsera pre cale! Cę Nasaudeanu ardeam de dorulu de a vedę Orlatulu, centrulu regimentulu frate; cę invetiatoriu de abia acceptęm sę punu petiorulu in scol'a, unde propuse candu-va unu Marianu, unu Pang'a invetiatorii mei dę ore-caudu.

Sosiręm l'a or'a 2¼; calculasem asi'a, cęci doria-

mu a vedę masin'a scolastece in deplin'a ei activitate. Intraramu in clas'a superiora combinata d'in clas'a a trai-a si a patr'a unde sciamu, cę propune Papiu. Scolarii, la numeru 14, sariu sbieranda preste bance, invetiatoriulu lipsi'a d'in scola. Trecuramu in clas'a a dou'a, adeca in clas'a invetiatoriulu Moldovanu, teologu absolutu cu eminentia intocma cę Papiu; 25 de scolari sariu si aici preste bance, invetiatoriu cę in palma. Ajunseramu in clas'a prima la invetiatoriulu Andreiu; acestu-a erę prezentu, inse siede fora ocupatiune la męsa, si 69 scolari lu imitau in bance. De ver-unu mesariu Fischer, cum dęce articulu, nici vorba. Sciendu, cę „directoriulu“ Papiu si-are locuinti'a in edificulu scolei, lasę pre Dlu Baronu in scola, si alergai spre a cautę pre invetiatorii absenti in casele invetiatoriulu diriginte. Aici Papiu si Moldovanu siedeau fora grigia si fora nici o ocupatiune la o męsa si povestiau. De inaintea loru nu erę nici o carte, nici o mapa seu altu lucru de scola, care sę fi datu dovęda, cę s'ar fi ocupatu cu lucruri de ale scolei. Li spusei, cę Dlu Baronu accepta in scola; se sculara si venira dupa mine. Amu visitata apoi de nou clasele, amu facutu pre invetiatori a intrebę d'in obiectele prescise pentru or'a aceea, am pusu si io i cę colea cęte o intrebare, cę sę me convingu despre dęsteritatea scolariulu in cugetare.

Absenti'a invetiatoriloru d'in clase in tempulu de propunere precum si ceea ce amu vedutu si esperiatu in scola, ni-au rapitu tote illusiunile: desamagirea a fostu completa si dorerosa. Grabiramu cętra casa, cęci dıu'a erę inaintata, si drumulu si tempulu forte reu. Pre cale ni comunicaramu observările facute si, ambii ne uniramu in esclamaarea: „Daca scol'a d'in Orlatu, e asi'a, ce va fi de cele-lalte 14 acolo granitieresce?“ Dlu Baronu pierdę voi'a de a visit'a curundu si alte scole granitieresce, mi cerę inse compunerea unui circulariu cętra toti invetiatorii granitieresce, in care sę se arete cu fidelitate defectele observate la scol'a d'in Orlatu fora inse a namı loculu si numele invetiatoriloru. A dou'a di presentai conceptulu, carele se primę. ęca-lu aici: Nr. 218 ex. 1871.

Circulariu cętra toti invetiatorii de la scolele centrale.

„Intre factorii, de la cari depinde prosperarea unei scole, invetiatorii ocupa fora indoięla loculu celu de antaiu Fia-care scol'a e asi'a, precum e invetiatoriulu ei, o fotografia fidele a spiritulu seu. Invetiatoriulu pote dęce cu totu dreptulu: S c o l ' a s u m i o ! Invetiatorulu bunu, conscientiosu, neobositu intru implenirea detorintelor sale, cu tactulu de cultura, la care e denumitu, cę inca va sci paralisę in totu modulu chiaru si influintie ostile, si se va incęra a li dę ce se recere la una chiamare pre cętu de maretia, pre atętu de giugasia unu atare invetiatoriu nu numai va exploatę tote impregiurările favoritorie intre folosulu institutulu o directiune spre bine; d'in contra in man'a invetiatoriulu lasiu, nepasatoriu si neconscientiosu chiaru si influintie binefacutorie se intorc in contrariulu loru. Vai de scol'a cu unu atare invetiatoriu! Ea produce disgustu in poporu facia cu instituttele de cultura in genere, si apoi „ratecirea d'ia urma e mai rea, decętu cea de antaiu.“

La aceste reflessiuni ne indęmna esperintie triste, ce le facuramu dilele aceste cu ocaziunea visitarei unei scole de ale nostre. De-si erę or'a 2¼, dupa amędia-di, invetiatoriulu diriginte si cu celu de clas'a a dou'a inca nu se aflau la postulu loru, ci petreceau in chili'a celui de antaiu, ęr' invesiacele si faceau petrecere in clase impingindu se si sarindu preste bance. In clas'a elementaria, ce e dreptu, invetiatoriulu se aflę in scola, inse elu siede la męsa fora aici o ocupatiune, desi planulu de prelegeri prescrie pentru or'a aceea scrisulu si cetitululu, obiecte, ce in clas'a elementaria mai multu decętu ori in care alt'a reclama tote activitatea invetiatoriulu. Clasele erau nemeturte, si in tote pęrtile pline de pulbere, ceea ce e a se imputę cu atętu mai tare, cęci fia-care clasa erę frecuentata si de fetitie, cari — daca nu e altu ajutoriu spre scopulu acestu-a — se potu pune pe rondu cęte doue a curati si colbui in tota dıu'a clas'a loru, deprindiendu-se astfelu de tempuriu in lucrusi, ce cadu in sfer'a fitorieloru economę.“ Trei tasce de mestecanu, una pre męsa invetiatoriulu, done pre vętr'a cuptoriulu, ni adusera indatu aminte de dęs'a pedagogica, cę „cu cętu intr'o scola se pędepsesce mai multu, cu atętu scol'a aceea e mai rea. invetiatoriulu mai lipsitu de auctoritate receruta.“ Tablitiele scolariulu mare parte neluinate, scolarii le curatiau cu scupitu si cu manec'a caputulu seu a camesiei, in locu cę la fia-care tablitia sę se afle spre acestu scopu o bucata de spongia, (burete) seu inca de cęrpa. Stilurile numai bucęti, si preste totu neascutite. Cum-cę sub impregiurările aceste scrierile nu potu fi decętu forte rele jace pre facia; de altmintrea si tablele scolei erau necuratite si nelinate, ęr' invetiatorii scriau (pe tabla) reu, neregulatu si strambu, in man'a principiulu didacticu: „Totu ce face si areta invetiatoriulu invetiaceiloru sei, sę fia cętu se pote de perfectu si frumosu.“ (A se vedę „Scriptolegia“ de Petri.). Scolarii erau mai toti cu pieptulu gola, nespalati, nepieptenati, copilele tote „imbrobodite“, bagusem'a, cę sę-si ascundia necuratienea si lenea. Si totu-si curatienea e o virtute, ea inaintędia si sanetatea si recomanda si la lume, prin urmare, scol'a are detorinti'a a o practisę cu totu do-adsinulu. Cę prospectu placutu infacisiedia o scola cu invetiacei spalati, pieptenati si curatiti, — si

*) Scol'a d'in Orlatu are sierbatoriulu ei propriu.

d'in contra! Si apoi curatienii a trupesca influentiada si a sup'ra curatieniei sufletesci. — Mai departe scolarii raspundeau si vorbiau neintrebati, candu si cum li placea; la respunsu nu stateau in locu, ci se intorceau in tote laterele, priviau la pamentu, si-bagau degetele in gura seau in nasu, vorbiau incetu si nu luau intrebarea in respunsu. Invetiatorii vorbiau cu scolarii prea tare, amu poté dice, ca chiaru sbierau cu ei, la respunsu i provocau cu „mè“ si aretandu cu man'a ca si candu scolarii nu ar' avé nume, si inca doue, si ca si candu nu i-ar' cunosce pre nume.

Cu frequentarea scolei lucrulu sta reu, cu atatu mai reu, cu catu nu ni-se potu spune, cati scolarii sunt deobligati a cercá aceea scola, de-si asta-di scriemu 22. noemvre, prin urmare nu ne poturamu formá o idee despre cei ce nu se folosescu de beneficiulu instructiunii publice. In clas'a superiora ni spuse invetiatorulu diriginte, ca progresedia cu scolarii incetu, de ora-ce are a-i introduce in cetitulu m e c h a n i c u. Aici avemu de a observá, ca toti pedagogii de renume pretendu, cá — sub impregiurari normale — in cursu de una anu scolarii se invetie a scrie si a ceti b i n e, ceea ce va se dice: se fia trecuti preste greutatile cetitului mechanicu. Acum daca la o scola cu 3 invetiatori, si inca la un'a, carea nu existe numai de eri de alalta-eri invetiaceii clasei superioare au lipsa a mai fi deprinsi in cetitu mechanicu, trebe se marturisimu, ca aceea scola se afla in stári cu totul abnormalu, si patronii scolei s'aru poté prea usioru intrebá, cá pentru ce se mai face spese cu platierea a 3 invetiatori? Preste totu, scolarii acelei scole erau spiritualmente forte pucinu desvoltati, respunsurile necomplete, nechiare, neprecise, de unde urmédia, ca instructiunea lor a fostu pana acuma nometodica, neratiunala, mecanica, scurtu: scol'a d'in cestiune infacisiédia intru tote icon'a unei scole affatorie in decadintia totala. Se nu ni-se dica, ca cele amintite mai susu ar u fire lucruri bagatele, in cestiunea educatiunii totu momentulu e de insemnitate necalculabila.

„Ne implinimu deci o trista detorintia, candu venimu spre a aduce cele de susu la cunoscentia toturoru invetiatorilor nostri granitieresci. Ni place a crede, ca scol'a amintita face exceptiune intre scolele nostre centrale.

Daca totu-si s'ar mai aflá scole cu atari defecte regretabile, atunci rogámu, ha conjurámu pre invetiatorii respectivi, a face totu ce li stá in potintia, pentru ca scaderile se dispara cu deseversire in celu mai scurtu tempu. Suntemu chiamati de „representantia genorala“ a redicá scolele granitieresci la celu mai inaltu gradu posibilu de inffiorire si perfectiune; avemu si voia si ambitiunea, a lucrá d'in tote poterile, ca idealulu acestui corpu reprezentativu se devina realitate. Spre acést'a avemu inse lipsa neaperala de concursulu celui mai potinte factoru in afaceri de ale educatiunii, de concursulu invetiatorilor insi-si. Invetiatorulu e, precum amintiramu degiá, sufletulu, e sarea scolei; „daca inse se va stricá carea, cu ce vomu sará?“ Inse departe se fia de la noi, a presupune reutate, unde e numai neesperintia, necunosceria midiloceloru ducatorie la scopu.

Toemai pentru aceea avisámu pre toti invetiatorii nostri a se adresá in ori ce privintia, in ori ce casu dubiu, cu tota increderea cátra noi, si nu vomu lipsi, intru catu ne voru ajunge poterile, a le veni intru ajutoriu, fia cu svatulu fia cu fapt'a. Numai asiá, lucrandu cu totii in unire si contielegere, ocupandu-ne purure de detorintiele chiamarei nostre, lepedandu vanitatile desierte si familiarisandu-ne cu metodulu scolei, noue, — numai asiá, dar' asiá de siguru, vomu reesi a face d'in scolele nostre ceea ce se ascépta cu totu dreptulu — scole de modelu in adeveratulu intielesu alu cuventului.“

Acest'a e circularulu comitetului cátra cei 34 de invetiatori de la 15 scole granitieresci, carele precum se vede a conturbatu forte multu comoditatea buheloru incubate in ruinele scolei d'in Orlatu, le-a facutu a se ingrozí si a sbierá.

(Va urmá.)

VARIETATI.

** (Im multirea sierpiloru.) Unu medicu scrie diariulu „Daili-Neus“ d'in Indi'a urmatoriele: Concedemi, se-ti comunicu una intemplantare forte interessante ce am observatu in 30 iuliu in cas'a meá propria. Sierpele „daboia elegans“, de 3 1/2 urme lungu, ce lu-posedu de siepte septemane, a produsu 39 pui. Fia care este de 3 1/2 policari lungu, si unulu d'intre ei, in etate de 6 ore, a ucisu unu cocosiu selbatecu in tempu de 10 secunde. Se vede dara catu de infricsiati sunt acesti sierpi veniosii. Insirandu puii unu dupa altu, sunt aproape de 8 ori mai lungi de cáta mam'a lor.“

** (Electricitatea americana si ostrungara.) Pentru a aretá celeritatea, cu care se spededia depesie telegrafice de la marea atlantica la Europ'a, comunicamu numai urmatoriu casu: In 4. dec. ser'a directorulu comisiunii pentru espusetiunea d'in Vien'a a primitu unu telegramu, in care se face intrebarea, daca lucrari de impletitura (corfe etc.) se primescu pentru espusetiune séu ba. Acestu telegramu a percursu immensulu drumu, preste

marea lina si diumetate Europ'a in tempu de numai 5 ore. — La noi, in ostrunguri'a, se intempla adese-ori, ca espistole, cari se spededia mai tardiu de cátu unu telegramu, ajungu mai iute la loculu destinatiunii lor de cátu telegramulu.

** (Bunulu patriarcalu) de la Daliu, d'in cottulu Veröcs, administratu de Petru Cernojevics, plenipotentiatulu cumitetului besericescu serbescu, solemnu fu predatu in 19. noem. de comis. Majthényi administratorelui patriarcalu, episcopulu Gruiacs. Cernojevics a presentatu racioniulu in 3. dec. a. c.

** [Date statistice]. In Boston sunt 268 prenti, cari cultiva agrulu lui Ddiu, inse 468 medici, cari cultiva cimteriuulu. Care vre se porte processe pote scapá de banii sei pre la 343 advocati; 98 diurnalisti publica cele intemplate, 559 docenti si invetiatorescu facu tenerimei posibilu, d'a ceti aceste diarie. Daca cui-va datele aceste ar' fi pre sece aceluia i sierbescu 109 biererari spre umedirea gutului.

** (Rarafericire.) Representantia comunitatii Brasieu a tramissu ministrului presiedinte ung. Szlávý votu de incedere.

** (Starea colerei), dupa reortele oficiale, este urmatoria: In Bud'a s'au ivitu in 12. dec. 7, in 13. dec. 4, in 14. dec. 7 casuri; intre ostasii d'in Bud'a in 12. dec. 1, in 13. dec. 1, in 14. dec. 1 casu; in Pest'a in 12. dec. 22, in 13. dec. 14, in 14. dec. 25 casuri de colera.

** (Denumire.) Ministrulu culteloru si alu instruct. publ. a numitu pre Eduardu Nyegrus [vre unu renegatu] fostu invetiatoriu la liceulu rom cath. d'in Baiaspria, de invetiatoriu ordinariu la scol'a de statu d'in Halmi (cottulu Ugocia.)

Invitatiune.

La adunarea generala anuala a societatii de lectura romana d'in Lugosiu, tienenda domineca in 29. decemvre 1872. la 3 ore dupa a media-di in localitatile proprie, se invita toti p. t. membri ai ei, inferni si esterni.

D'in siedintia comitetului tienuta in 28. noemvre 1872. Lugosiu, 11. dec. 1872.

Comitetulu

C. Radulescu.
presiedintele.

Sciri electrice.

Bucuresci, 10. dec. Camer'a a acceptatu cu 60 contra 49 voturi adresa ca respunsu la discursulu de tronu. In acesta adresa se vorbesce despre esaminarea cea mai scrupulosa a cestiunii cálliloru ferrate.

Aten'a, 12. dec. Ferry a avutu una conversatiune forte seriosa cu Deligiorgis in cestiune Laurionu. Rumperea imminente a legaturiloru diplomatice se anuncia oficialmente. Dispusetiunea este posomorita.

Parisiu, 12. dec. Conformu scirei respandite prin diuariele franceze Thiers nu va participá la siedintia de sambate, ci va insarciná pre ministrulu de interne a desaprobá petitiunile despre disolverea camerei. Adunarea va respinge petitiunile cam cu 450 contra 200 de voturi si va dechiará, ca nu se va disolve pana dupa eliberarea territoriulu. Thiers se va infacisiá mane in midiloculu comisiunii de 30.

Bucuresci, 12. dec. In urm'a unei interpellatiuni a deputatulu majoritatii Brailoiu, ministrulu pentru lucrările publice Cretulescu, cetece actele referitorie la linielu ferrate, cari sunt gat'a si constatedia prin una dechiaratiune solemna zelulu ce societatea pentru calle ferrata l'a desvoltatu intru promoverea construirii, difficultatile ce ea are d'a le supportá, precum si sacrificiele ce este gat'a a le aduce. Lucrările restante, cari inse nu sunt d'a se efeptuá nemidilocitu, receru inca una summa de 3 milioane.

Vien'a, 13. dec. D'in Parisu se comunica, ca la intrebarea oficiala a ambasadorelui russescu Thiers ar fi dechiaratu, ca flott'a pancerata franceca ce a intratu in Pireu a facutu numai una excursiune de escritiu si presentia ei in Pireu nu este nici una amenintiare pentru guvernulu grecescu.

Concursu.

Devenindu vacanta statiunea de invetiatoru-cantoru gr. cath. in comuna Chizdia districtulu protopopescu alu Temisioarei, prin morteá fostulu invetiatoriu si cantoru, prin acést'a se publica concursu pana la 6. ianuariu 1872. st. n. — Emolumintele sunt:

1. Cuartiru liberu constatoriu d'in 2 chille si gradina de 1/2 jugeru intravillanu.
2. 2 jugeri si 1060° □. pentru fenu.
3. 1/2 jugeru pamentu de aratu estravillanu.
4. 108. fl. 46 cr. v. a. de la comuna.
5. 27 fl. 30 cr. v. a. de la Fondulu religionariu.
6. 9 orgii de lemnu pentru scola si invetiatoriu.
8. 10 cubule de grau, si totu atatu cucurudiu.

Doritorii de a ocupá acesta statiune voru avé a tramine recursurile loru proveditue cu documintele recerute priu legea scolara sustatore per Temes-Bresztovatz indreptate cátra comitetulu scolariu gr. cath. d'in locu, éra pre 10. ianuariu 1873. st. n. concurentii voru avé a se presentá in persona; cei cari afara de limb'a materna romana, voru scí vre-un'a d'in limbele usuate in patria, voru fi preferiti.

Datu in Chizdia, in 11. decemvre 1871.

Demetriu Teaha,
parochu si presiedintele comitetului
scolariu gr. cath.

(1—3)

Burs'a de Vien'a de la 13. decemvre, 1872.

5% metall.	66.15	Londra	103.90
Imprum. nat.	70.40	Argintu	107.75
Sorti d'in 1860	102.50	Galbenu	5.19
Act. de banca	968.—	Napoleond'or	8.69 1/2
Act. inst. crec.	339.—		

Propriet., edit. si red. respundiet.: **ALES. ROMANU.**

Sifilitic'a si impotentia,

fiu vechie séu de curundu nascute,

se voru tratá dupa metodulu homeopaticu de Dr. I. Ernst, Pest'a, strad'a idoliloru (Göttergasse) nr. 6., etagiulu II., us'a nr. 15., de la 2—5 ore dupa media-di.

Açeste morburi se trateza a dese ori in modulu celu mai usioru cu dose mari de iodu si argintu viu, si acést'a se face numai spre ajungerea unui resultatu momentanu. Patientii vindecati in modulu acestu-a voru cadé mai curundu séu mai tardu in morburile c. le mai infricosiate, incátu inca in aduncele betranetie voru avé, dorere, a suferi greu de consecintiele acestei tratári usiore si superficiale. Scutu contra acestoru feliu de periele ofera metodulu de tratate homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai cá vindeca dorerilo cele mai invecchite, ci efectulu lui este asié de binefactoriu, incátu nu lasa nice cea mai mica temere de urmari rele. Diet'a ce se va prescrie este simpla si usioru de tienutu. (4—12)

Eu Vilelmin'a Rix

dechiaru prin acést'a publice, ca eu, vedu'a dupa Dr. A. Rix, de 16 ani' sum singur'a si unic'a producatoria a adeveratei si nefalsificatei

Pasta Pompadour originala

fiindu ca numai eu singura cunoscu secretulu preparatiunii. Anunciandu deci prin acést'a, ca numita Pasta Pompadour de acum incolo se pote aflá nefalsificata numai la locuintia mea, Vien'a, strad'a „grosse Mohrengasse“ nr. 14. trept'a I., us'a 62, admoniezu se nu se cumpere la nime altulu acést'a pasta, fiindu ca de presente nu tienu nici unu depositu, si nici o filiala, si tote depositele de mai innainte le-am disolvatu pentru falsificările obvenite. Adeverat'a Pasta Pompadour a mea, numita si **Pasta Miraculosa**, nu si-va smintiá nici candu efectulu; succesulu acestei Paste pentru faci'a omului e preste tota acceptarea si este uniculu medilocu **garantatu** spre grabnic'a si sigur'a alungare a toturoru sgrabuntieloru, peteloru, cosiloru, bubitieloru si alu niceloru de pre facia. Garanti'a intru atát'a e de secura, in catu daca medicina remane fara effectu, **banii se voru dá inderetiu.**

Una tegula de acést'a Pasta escelenta, d'impreuna cu instructiunea, costa 1 fl. 50 cr. — **Tramisu per „Nachnahme.“** Epistolele de procuratiune sunt de a se adresá cátra Vilelmin'a Rix, Dr. Witwe, Vien'a, innere Stadt, Adlergasse nr. 12.; pentru placerea onoratorulu mei partinitori, daca mi-voru incredintia unele comisiuni mice despre diverse articuli, voiu dispune cá se se esecute fara a computá vre-o provisiune.

Adrese de multiamita nu se voru publica.

[17—24]